

# Gašperjeva bralna značka

V Sloveniji že četrto leto teče akcija za Gašperjevo bralno značko. V tem šolskem letu smo se na pobudo občinske Zveze prijateljev mladine navdušeno priključili gibanju tudi v osnovnih šolah v naši občini. Osnovnošolci, zlasti člani zgodovinskih krožkov, »tekmujejo«, eni za Gašperjevo bronasto bralno značko, drugi pa za Gašperjevo pionirsko bralno značko.

Do letošnjega marca je bila poglobljena ovira širjenja števila bralcev za Gašperjevo bralno značko pomanjkanje knjig — tako Gamsov na plazu, kot Miklova Zala in Bevkove — Roč. Podjuna, Zila, Novi ponatisti so nam to oviro sedaj odstranili. Šopek Gašperjevih značk, ki jih bodo učenci s ponosom in mislijo na Korotan sprejeli in pripeli v maju, bo letos še skromen, toda v njem bodo zastopane vse osnovne šole v občini. In to je pomembno. Pomembna je zavest, da Gašperjeva misel živi prav v vsaki osnovni šoli. Tako bodo prvi značkarji Gašperjeve bralne značke iz osnovnih šol v naši občini in njihovi mentorji širili živo vez do naših zamejcev onkraj Karavanke, poglobljali znanje o današnji slovenski Koroški, življenja v njej, spoznavali boje koroških Slovencev za narodni obstoj, za osnovno človeško in narodno pravico — izraziti svoje misli v materinem jeziku. Gašperjeva bralna značka bo med nami in Slovenci ob Zili, Dravi in Rožu, Podjuni, na Gurah in v Dječšah poglobljala in tkala nevidne niti zavesti, da smo en narod — Slovenci. Karel Prusnik-Gašper, koroški partizan, borec za narodno osvoboditev, bi bil tega iz srca vesel. On, ki se je moral leta boriti za

V preteklem šolskem letu so se v tekmovanje za Gašperjevo bralno značko vključili v Šiški pionirji in mladinci na trinajstih osnovnih šolah. GAŠPERJEVO PIONIRSKO BRALNO ZNAČKO je osvojilo 72 učencev in pet mentorjev, GAŠPERJEVO BRONASTO BRALNO ZNAČKO pa 128 učencev in 13 mentorjev.

Ob dnevu mladosti je ZPM organizirala za tekmovalce EKSKURZIJO NA KOROŠKO: v Kotmaro vas, kjer je pokopan Karel Prusnik-Gašper in kjer je bilo srečanje z njegovo vdovo Miro, na Gosposvetsko polje, v Št. Rupert pri Velikovcu, kjer je ob partizanskem spomeniku obujal spomine na NOB Pavle Zaucer-Matjaž in v Peršmanov muzej nad Železno Kaplo, kjer so bile tekmovalcem podeljene Gašperjeve bralne značke.

Upamo in želimo, da se bo v šolskem letu 1985/86 razširilo gibanje za Gašperjevo bralno značko pod vodstvom prizadevnih mentorjev zgodovine ali učiteljev slovenščine prav na vse osnovne šole v Šiški.

priznanje strešice nad š v svojem priimku, ki je zavestno uresničeval idejo zedinjene Slovenije!

Učenci pri branju knjig za Gašperjevo bralno značko spoznavajo, da je poznavanje slovenske Koroške — zibelke slovenskega Korotana, njene zgodovine, bojev za zedinjeno Slovenijo ob koncu prve in druge svetovne vojne naša dolžnost, obveznost nas vseh, ki uživamo narodno svobodo. S tem kulturno izpolnjujemo in uresničujemo nemo sporočilo Frana Malgaja na njegovem spomeniku v Dobrihah pri Ravnah:

A jaz ne spim,  
le čakam čas,  
in čakam vas,  
da gremo skozi Šent Vid,  
med brate naše Zilo pit!

Malgaj je padel v bojih za Koroško aprila 1919. Njegovo sporočilo razumemo. Prav so ga razumeli tudi nasprotniki slovenstva na Koroškem ob Hitlerjevem napadu na Jugoslavijo 1941. Hitlerjanci so

Malgajev spomenik razstrelili, misleč, da bodo zatrli slovensko misel. Malgajev sporočilo je pravilno razumel tudi Gašper in zavedni Korošci med zadnjo vojno. V NOB so koroški partizani izpod Pece, pa oni od Zile, žrtve v Selah, borci na Robežu, na Svinški planini in pri Gospe Sveti skušali skupno z ostalo slovensko partizansko vojsko uresničiti Malgajev cilj — zedinjeno Slovenijo. Plamen vstaje se je tako razžareel, da so bili začuden okupatorji in zavezniki

Le kje so se vzeli ti partizani,  
saj naroda vsega je komaj za pest!

je njih začudenje izrazil pesnik — partizan Jože Moškrč

Žal so ob koncu II. svetovne vojne velesile s politiko roke močnejšega spet zarezale na naši severni meji rano v slovensko narodno telo.

Toda Malgajev spomenik v Dobrihah spet stoji, slovenska misel na Koroškem živi naprej. Slovenski Korošci se v Avstriji v drugačnih razmerah naprej bore za svoje narodne pravice, za Gašperjevo idejo o enakosti, svobodi, sožitju, vedno znova obnavljajo s šovinistično roko oskrunjene spomenike.

Širjenje Gašperjeve bralne značke v matični Sloveniji je podpora koroškim Slovincem v njihovih prizadevanjih, je topel žarek ljubezni koroški vigradi, je naša narodna stvar, je vprašanje naše narodne zavesti, je odraz slovenske misli v vsakem od nas, je kulturna povezava z našim Korotanom, je utež na tehtnici naše narodne moči, je lek za nezaceljeno narodovo rano na Karavanah. Tako se ob prebiranju Prusnikove knjige Gamsi na plazu, ob učenju dvojezičnih imen za kraje na Koroškem, ob pregledovanju zemljevida Koroške, ugotavljanju, kje teče bistra Zila, se dviga čokati Dobrač, pozdravljajo Osojske Ture, njih odsev daje Osojsko jezero, kje bi moral stati knežji kamen, pogovarjamo, iščemo na zemljevidih na plečati Svinški planini ležečo najvišjo in najsevernejšo slovensko vas Dječše s starim proturškim taborom ob cerkvi, pa Knežo, in spet, kje prišumlja Lobotnica v Dravo, kje je Peca s pečim kraljem Matjažem, od kod je bila doma Miklova Zala, kod je partizani Gašper.

Pri nas v osnovni šoli Valentina Vodnika izvodi knjig za Gašperjevo bralno značko krožijo od učenca do učenca. Odločili pa smo se za spoznavanje partizanskih grobišč na Koroškem in učenje dvojezičnih imen krajev — vsi učenci, ki tekmujejo za bronasto in pionirsko GBZ. Delo smo si olajšali tako, da smo vsak teden spoznali pet novih imen. Zemljevid Koroške z dvojezičnimi imeni smo fotokopirali, na njem podčrtavali »nove« kraje. Učenje imen krajev smo popestrili z igrico — pozdravom. Ko se srečamo, se pozdravimo z imenom kraja na Koroškem, odzdravimo pa z njegovim drugim imenom, npr. če je pozdrav slovensko ime ROBEŽ, je odzdrav nemško ime RABESCH ali pa obratno. Seveda, najbolj zabavno je tako pozdraviti mentorico zgodovinskega krožka. Včasih se ob tem prisrčno nasmejemo, hkrati med nami, značkarji, tako raste posebna vez.

Domenili smo se, da vsak učenec na določen dan posebej misli predvsem na ime kraja, ki mu je tisti dan pozdrav. Tako učencem dvojezična imena, vsaj ustno, ne delajo težav. Na ekskurziji po slovenski Koroški se bomo zdaj, ko poznamo tudi nemška imena, veliko lažje znašli. Zavedamo pa se, da je učenje dvojezičnih imen krajev dokaz naše strpnosti in prizadevanja za sožitje in enakopravnost pripadnikov obeh narodnosti na Koroškem, da je to tudi del boja, da bo koroški Slovenec lahko na glas in s ponosom povedal, da je Slovenec. Učenci s pridobivanjem Gašperjeve bralne značke vedno bolj čutimo, da smo s koroškimi Slovenci eno.

Mentorica zgodovinskega krožka  
Osnovne šole Valentina Vodnika  
iz Ljubljane: Marija Hren

## Na srednji šoli za elektroniko Delovanje naravoslovno-tehniškega društva

Šolsko naravoslovno-tehniško društvo na naši šoli je vse od šolske reforme dalje bolj živo delovalo. Za letošnji ponovni zagon se moramo zahvaliti predvsem mentorju Kneževiču. V delo z nami je vlagal veliko energije in prostega časa. Prav tako gre velik del zaslug vodstvu, ki je z navdušenjem in odobravanjem spremljalo naše delo in tudi materialno pripomoglo k našemu obstoju in uspehu.

Kljub temu, da smo na začetku leta zastavili precej široko, na nekaterih področjih delo ni steklo tako, kot bi moralo. Ponekod so bili vzroki za to pomanjkanje opreme in denarja, drugje nismo dobili primerne mentorja, ali pa je nedelu botrovala nezainteresiranost učencev.

Najbolj dejaven je bil biološki krožek, kar je glede na usmeritev naše šole nekoliko nenavadno. Usmerili smo se predvsem na tri področja, ki so zanimiva tudi s stališča širše družbe: ekologija, elektrofiziolgija in gojenje prehrabnih rastlin. Pri ekologiji smo imeli ekskurzijo na Bled. Povezavo biologije s stroko smo našli na področju elektrofiziolgije, žal pa nam za zahtevnejše poskuse primanjkuje opreme. S tega področja sta dva naša učenca naredila raziskovalno nalogo v okviru gibanja »Znanost mladini«. Izdelala sta predojačevalnik za merjenje intracelularnih potencialov in za zveznem tekmovanju v Sarajevu dosegla drugo mesto.

Ob vsem tem pa neprestano skrbimo za šolski vivarij in povečujemo število gojilnih posod. Za zdaj imamo tri sladkovodne in en morski akvarij, hrčka, belouško in raka (muh nismo šteli).

Elektronski krožek se je vse leto otepal s problemom mentorstva. Nikakor nam ni uspelo najti človeka, ki bi bil pripravljen prevzeti mentorstvo nad elektronskim krožkom. Zato se je naše delo omejilo na inštruiranje nižjih letnikov. Tako smo člani iz višjih letnikov ostali praznih rok, saj smo strokovno prešibki za izvedbo zahtevnejših projektov; izdelava avtomatskega krmilnika za akvarij in klimatizacija prostora za gojenje gob. Z biološkim krožkom se je končno lotil gojenja gob in v minulem letu smo jih pridelali 50 kg, za povečanje proizvodnje pa nam za zdaj primanjkuje denarja.

Med dejavnimi je bil še foto krožek, vendar predvsem po zaslugi nekaj zanesljivih akov, ki so se bili pripravljene otepati s pomanjkljivo opremo (kemikalije, papir, ...). Organizirali so nekaj razstav, s foto-reportažami pa so spremljali dogajanje na šoli.

Astronomi so bili obojeni zgolj na teorijo, saj na šoli ni teleskopa in so bila vsa opazovanja nemogoča.

Matematiki so se ukvarjali predvsem s problemi, ki so ostali nerazčiščeni v šoli.

Radioamaterski krožek je uspešno deloval in nekaj naših učencev je opravilo izpit, ki jim omogoča samostojno delo na postaji.

Za prihodnje leto ima društvo obilico načrtov in idej, ki pa so vezani na sposobnost mentorjev in finančne možnosti. Pri biološkem krožku nameravamo razširiti že začeto delo pri gojenju gob in se še bolj usmeriti na elektrofiziolške poskuse. »Elektronikarji« smo si za prvo nalogo zadali, da si preskrbimo dobrega in sposobnega mentorja. Na tihem sicer računamo na enega od profesorjev. Sicer pa imamo v glavi že toliko načrtov, da bi bilo dela za dve leti. »Astronomi« upajo, da bodo dobili dovolj denarja za teleskop in bodo tako lahko pričeli z delom. Prav tako upajo »fotografi«, da se bo kje našel denar za nekaj objektivov in ostalega pribora. Pri matematiki naj bi se po mnenju nekaterih orientiral v bolj splošne matematične sfere, kot je npr. verjetnostni račun... Nekateri navdušenci so celo predlagali obravnavanje knjige R. Thoma Teorija katastrof. Radioamaterji in računalnikarji pa bodo nadaljevali svoje delo v čim širših okvirih.

Naj na koncu povabimo k sodelovanju še vse tiste, ki bi želeli biti mentorji kateremu od že naštetih ali pa še boljše — novo nastalih krožkov. **Damjan Kniff**